
Klokere henvisning til bildediagnostikk

FRA FAGMILJØENE

FREDRIK NOMME

Fredrik Nomme er radiolog og fagdirektør ved Unilabs. Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir følgende interessekonflikter: Han er medisinsk direktør for Unilabs Norge.

GREGOR KAI JAROSCH-VON SCHWEDER

Gregor Kai Jarosch-von Schweder er radiolog og medisinsk sjef ved Evidia (tidligere Aleris Røntgen). Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir følgende interessekonflikter: Han er medisinsk sjef i Evidia.

EIVIND RICHTER ANDERSEN

Eivind Richter Andersen er stipendiat ved NTNU, Gjøvik. Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

INGRID ØFSTI BRANDSÆTER

Ingrid Øfsti Brandsæter er stipendiat ved NTNU, Gjøvik. Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

ELIN KJELLE

Elin Kjelle er postdoktor ved NTNU, Gjøvik og førsteamanuensis ved Universitetet i Sørøst-Norge. Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

BJØRN HOFMANN

bjoern.hofmann@ntnu.no

Bjørn Hofmann er professor ved NTNU, Gjøvik, og ved Universitetet i Oslo.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Et samarbeid mellom private røntgeninstitutt og forskere skal gi bedre bruk av radiologiske undersøkelser.

Det er betydelig variasjon i bruk av radiologiske tjenester i Norge (1, 2), noe som kan være et tegn på både under- og overforbruk. 20–50 % av radiologiske tjenester gir lite utbytte for pasientene eller innebærer risiko som overstiger sannsynlige fordeler (3–6). Internasjonalt har *Choosing wisely*-bevegelsen (7) identifisert 103 radiologiske undersøkelser eller prosedyrer som en eller flere spesialistforeninger anbefaler å unngå (8). I den norske versjonen, Gjør kloke valg-kampanjen, har Norsk radiologisk forening gitt seks anbefalinger (9).

Økt press på helsetjenester kan føre til at pasienter med stort behov må vente for lenge. Forskningsprosjektet *Improving Radiological Services* i regi av NTNU har til hensikt å redusere bruk av unødvendige radiologiske tjenester. Dette kan frigjøre ressurser til undersøkelser og prosedyrer med høy nytteverdi.

Samarbeid

De to største private tilbyderne av røntgentjenester i Norge deler målet om bedre bruk av radiologiske ressurser. Våren 2022 innfører både Unilabs Norge og Aleris Røntgen konkrete tiltak for å følge opp anbefalinger fra Gjør kloke valg-kampanjen. Alle henvisninger til tre utvalgte undersøkelser vil bli vurdert opp mot kampanjens kriterier, både for offentlige og private timer. Instituttene vil returnere henvisninger de vurderer som uberettigede eller utilstrekkelige. Henviseren vil da få en begrunnelse for returen og blir anmodet om å eventuelt sende ny henvisning med tilleggsinformasjon. Tiltaket, som er utviklet sammen med instituttene, vil følges opp og evalueres av forskerne.

Selv om retur av henvisninger ikke er nytt, så er det nytt at henvisninger blir systematisk vurdert opp mot Gjør kloke valg-kampanjens anbefalinger. Ifølge kampanjen skal man unngå følgende: MR lumbosakralcolumna ved kortvarige (4–6 uker) korsryggssmerter uten varselsymptomer, MR caput ved ukomplisert hodepine uten varselsymptomer og MR kne ved fremre knesmerter dersom pasienten ikke har hydrops, låsning eller har forsøkt fysikalsk behandling uten bedring. Konkrete anbefalinger for henvisning til de enkelte undersøkelsene er gitt på nettsiden til prosjekt Optimalisering av radiologiske tjenester (10).

Bedre ressursutnyttelse

Generelt må en henvisning inneholde nok informasjon til at radiologene kan gjøre en god vurdering av indikasjon og best egnet undersøkelse samt kunne gi en god og målrettet beskrivelse av bildene. En god henvisning vil kunne hindre misforståelser, dårlige beskrivelser, unødvendige returer og forsinkelser.

Målet med prosjektet er ikke å rette pekefinger mot klinikere, men å bedre kvaliteten på norske helsetjenester. De involverte i prosjektet har forståelse og respekt for henvisernes krevende arbeidssituasjon. Likevel er det viktig å understreke betydningen av henvisningskvalitet. Utilstrekkelige henvisninger gir dårligere undersøkelser. Med klokere henvisninger kan vi utnytte ressursene i helsetjenesten til bedre nytte for pasientene (11).

REFERENCES

1. Riksrevisjonen. Riksrevisjonens undersøkelse av bruken av polikliniske bildediagnostikk. <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2016-2017/bilediagnostikk.pdf> Lest 28.4.2022.
2. Hofmann BM, Gransjøen AM. Geographical variations in the use of outpatient diagnostic imaging in Norway 2019. *Acta Radiol Open* 2022; 11: 20584601221074561. [PubMed][CrossRef]
3. Hendee WR, Becker GJ, Borgstede JP et al. Addressing overutilization in medical imaging. *Radiology* 2010; 257: 240–5. [PubMed][CrossRef]
4. Rao VM, Levin DC. The overuse of diagnostic imaging and the Choosing Wisely initiative. *Ann Intern Med* 2012; 157: 574–6. [PubMed][CrossRef]
5. Scott IA, Duckett SJ. In search of professional consensus in defining and reducing low-value care. *Med J Aust* 2015; 203: 179–81. [PubMed][CrossRef]
6. Kjelle E, Andersen ER, Krokeide AM et al. Characterizing and quantifying low-value diagnostic imaging internationally: a scoping review. *BMC Medical Imaging* 2022; 22: 73. [CrossRef]
7. Levinson W, Kallewaard M, Bhatia RS et al. 'Choosing Wisely': a growing international campaign. *BMJ Qual Saf* 2015; 24: 167–74. [PubMed][CrossRef]
8. Levin DC, Rao VM. Reducing Inappropriate Use of Diagnostic Imaging Through the Choosing Wisely Initiative. *J Am Coll Radiol* 2017; 14: 1245–52. [PubMed][CrossRef]
9. Legeforeningen. Gjør kloke valg – Radiologi. <https://www.legeforeningen.no/foreningsledd/fagmed/norsk-radiologisk-forening/artikler/fag-og-utdanningsstoff-fra-noraforum/gjor-kloke-valg-radiologi/> Lest 28.4.2022.
10. IROS (Improving Radiological Services): Indikasjonskriterier. I: IROS - Mer er ikke alltid bedre - informasjon til henvisere. <https://www.ntnu.no/web/ihg/iros/indikasjonskriterier> Lest 28.4.2022.
11. Helsedirektoratet. Strategi for rasjonell bruk av bildediagnostikk. https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/strategi-for-rasjonell-bruk-av-bilediagnostikk/Strategi%20for%20rasjonell%20bruk%20av%20bilediagnostikk%20-%20rapport%202019.pdf/_/attachment/inline/f96cdd09-6cde-

4ad5-aab4-

50b8b1c06d8a:6778d3349d131bd461791035bd12ff63d6c55465/Strategi%20for%20rasjonell%20bruk%20av%20bilediagnostikk%20-%20rapport%202019.pdf Lest 28.4.2022.

Publisert: 13. juni 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0223

Mottatt 14.3.2022, første revisjon innsendt 27.3.2022, godkjent 28.4.2022.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 17. juni 2026.